

บทที่ 3

การดำเนินงานของกรมสรรพากร

ภาระหน้าที่ของกรมสรรพากร

กรมสรรพากรมีหน้าที่และความรับผิดชอบ เกี่ยวกับการดำเนินงาน และบริหาร การจัดเก็บภาษีอากร ดังนี้

1. จัดเก็บภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร¹ ได้แก่

ก. ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จัดอยู่ในประเภทภาษีอากรประเมิน บัญญัติไว้ในหมวด 3 ส่วน 2 ลักษณะ 2 แห่งประมวลรัษฎากร ตั้งแต่มาตรา 38 ถึงมาตรา 64 ภาษีประเภทนี้มีหลักการจัดเก็บจากเงินได้ทุกประเภท ไม่ว่าเงินได้นั้นจะหามาได้โดยน้ำพัก- น้ำแรงหรือเงินได้ที่ไม่ต้องใช้น้ำพักน้ำแรง (เว้นแต่จะมีบทกำหนดยกเว้นไว้โดยเฉพาะ) ทั้งที่เนื่องจากหน้าที่งานที่ทำในประเทศไทย หรือกิจการที่ทำในประเทศไทย หรือกิจการ ของนายจ้างในประเทศไทย หรือเนื่องจากทรัพย์สินที่อยู่ในประเทศไทย ไม่ว่าเงินได้นั้น จ่ายในหรือนอกประเทศไทย และไม่ว่าผู้มีเงินได้นั้นจะอยู่ในหรือนอกประเทศไทยก็ตาม

ข. ภาษีเงินได้นิติบุคคล

ภาษีเงินได้นิติบุคคล จัดอยู่ในประเภทภาษีอากรประเมิน บัญญัติไว้ใน หมวด 3 ส่วน 3 ลักษณะ 2 แห่งประมวลรัษฎากร ตั้งแต่มาตรา 65 ถึงมาตรา 76 ภาษีประเภทนี้มีหลักการจัดเก็บจากกำไรสุทธิที่ได้จากกิจการหรือเนื่องจากกิจการในแต่ละรอบ ระยะเวลาบัญชี นอกจากนี้ยังมีวิธีการจัดเก็บโดยวิธีอื่นอีก กล่าวคือ เก็บจากยอดรายรับ หรือยอดขายก่อนหักรายจ่าย หรือเก็บจากค่าโดยสาร ค่าระวางจากกิจการขนส่ง หรือเก็บ จากการจำหน่ายกำไรไปต่างประเทศ เป็นต้น

ค. ภาษีการค้า

ภาษีการค้า จัดอยู่ในประเภทภาษีอากรประเมิน บัญญัติไว้ในหมวด 4 ส่วน 1 ลักษณะ 2 แห่งประมวลรัษฎากรตั้งแต่มาตรา 77 ถึงมาตรา 93 ภาษีประเภทนี้

¹ ฎีกายละเอียดกาศณนวก หน้า 224 - 242

มีหลักการจัดเก็บจากรายรับจากการประกอบการค้าในราชอาณาจักร ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ผู้ประกอบการค้ามีหน้าที่จดทะเบียนการค้า และเสียภาษีการค้าโดยยื่นแบบแสดงรายการการค้าเป็นรายเดือน โดยเสียภาษีการค้าจากยอดรายรับตามอัตราที่กำหนดไว้ในบัญชีอัตราภาษีการค้า¹

ง. อากรแสตมป์

อากรแสตมป์ เป็นภาษีที่จัดเก็บจากการกระทำเอกสารบางประเภทที่เรียกว่า "ตราสาร" ซึ่งหมายถึง เอกสารที่ต้องเสียอากร บัญญัติไว้ในหมวด 6 ส่วน 1 ลักษณะ 2 แห่งประมวลรัษฎากร ตั้งแต่มาตรา 103 ถึงมาตรา 129 ภาษีประเภทนี้มีหลักการจัดเก็บ จากผู้กระทำตราสารที่ได้ระบุไว้ในบัญชีอัตราอากรแสตมป์² ตราสารบางอย่างอาจได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียอากร ส่วนใหญ่จะระบุยกเว้นไว้ในบัญชีอัตราอากรแสตมป์เช่นกัน นอกจากนั้นก็อาจได้รับยกเว้นโดยพระราชกฤษฎีกา ออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นอากรแสตมป์ตามประกาศและคำสั่งของคณะปฏิวัติอีกด้วย

จ. อากรมหรสพ

อากรมหรสพ เป็นภาษีที่มีหลักการจัดเก็บจากผู้คุมหรสพ ซึ่งได้แก่ การแสดง การเล่น การกีฬา การประกวด หรือการกระทำใด ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อเก็บเงินจากผู้คุมหรสพ บัญญัติไว้ในหมวด 7 ลักษณะ 2 ตั้งแต่มาตรา 130 ถึงมาตรา 143 แห่งประมวลรัษฎากร ต่อมาได้มีพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2527 ให้ยกเลิกอากรมหรสพ แต่ให้เพิ่มเข้าไว้ในท้ายบัญชีอัตราภาษีการค้าเป็นประเภทการค้า 14.มหรสพ โดยเริ่มใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2528 เป็นต้นไป

2. จัดเก็บภาษีอากรตามกฎหมายอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย ได้แก่

ก. พระราชบัญญัติรังนกอีแอ่น พ.ศ. 2482

พระราชบัญญัติรังนกอีแอ่น ใช้นับคัมในบวรศาสนานที่ ที่มีรังนกอีแอ่น อยู่ตามธรรมชาติ³ ซึ่งได้แก่เกาะต่าง ๆ ในท้องที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์ธานี พัทลุง กระบี่ ตรัง พังงา ภูเก็ต สตูล ตราก หรืออาจเพิ่มเติมในท้องที่จังหวัดอื่นโดย

¹ ฎรายละเอียดภาคผนวก หน้า 281 - 288

² ฎรายละเอียดภาคผนวก หน้า 270 - 280

³ ฎรายละเอียดภาคผนวก หน้า 266 - 269

พระราชกฤษฎีกา กรมสรรพากรจะจัดแบ่งเกาะที่ประกาศเป็น เขตหวงห้ามตามพระราช-
กฤษฎีกากำหนดเกาะที่นอกเหนือตามธรรมชาติเป็น เขตห้าม พ.ศ. 2485 ให้ผู้ขออนุญาต
เก็บรังนกที่แอนตามกำหนดระยะเวลาเท่าใดก็ได้ ผู้ขออนุญาตต้องขออนุญาตเก็บรังนกที่แอน
ตามสถานที่ตามที่จัดแบ่งและตามกำหนดระยะเวลา สำหรับการขออนุญาตนั้น จะขอได้
โดยการประมูลเงินอากร ผู้ใดประมูลเงินอากรได้สูงที่สุดก็ได้รับอนุญาตก่อน แต่ถกรม-
สรรพากร หรือคณะกรรมการจังหวัดเห็นว่าผู้นั้นไม่สมควรได้รับอนุญาต ก็ให้พิจารณาให้
แก่ผู้ประมูลเงินอากรรองลงมาเป็นลำดับไป เมื่อสัญญาใกล้สิ้นสุดลงหากรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงการคลังพิจารณาเห็นว่า ผู้รับอนุญาตปฏิบัติการได้ผลดีเป็นที่เรียบร้อย และเชื่อว่า
จะปฏิบัติการต่อไปได้ผลดียิ่งขึ้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจะอนุญาตให้ต่ออายุสัญญา
เดิมออกไปได้อีกเป็นคราว ๆ มีกำหนดระยะเวลาคราวละไม่เกิน 5 ปี โดยกำหนดจำนวน
เงินอากรและประโยชน์อย่างอื่นเท่าเดิมหรือสูงขึ้นตามที่เห็นสมควรก็ได้

ข. พระราชบัญญัติรายได้เทศบาล พ.ศ. 2497

เนื่องจากเทศบาลมีอำนาจออกเทศบัญญัติเก็บภาษีอากร เพิ่มขึ้นไม่เกิน
ร้อยละ 10 ของภาษีอากร จากภาษีการค้าตามประมวลรัษฎากร ซึ่งสถานการค้าอยู่ในเขต
เทศบาล และอากรมหรสพตามประมวลรัษฎากร ซึ่งสถานที่มหรสพอยู่ในเขตเทศบาล โดย
เรียกว่า ภาษีบำรุงเทศบาล (มาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติรายได้เทศบาล พ.ศ. 2497)
และให้ถือเป็นภาษีอากร ดังนั้นเทศบาลจะมอบให้กรมสรรพากร ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดเก็บ
ภาษีอากร เรียกเก็บภาษีอากรในกรณีข้างต้นให้ เมื่อกรมสรรพากรหักค่าใช้จ่ายไว้ 5%
แล้ว (กฎกระทรวงออกตามความในพระราชบัญญัติรายได้เทศบาล พ.ศ. 2497 ข้อ 1)
ก็จะส่งมอบส่วนที่เหลือให้แก่เทศบาลนั้น ๆ ต่อไป (มาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติรายได้
เทศบาล พ.ศ. 2497)

ค. พระราชบัญญัติรายได้สุขาภิบาล พ.ศ. 2498

เนื่องจากสุขาภิบาลมีอำนาจออกข้อบังคับเก็บภาษีอากรได้เช่นเดียวกับ
เทศบาล (มาตรา 8 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติรายได้สุขาภิบาล พ.ศ. 2498) โดยให้กรม-
สรรพากร จัดเก็บรายได้สุขาภิบาลให้ เมื่อกรมสรรพากรหักค่าใช้จ่ายไว้ 5 % แล้ว
(กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2503 ออกตามความในพระราชบัญญัติรายได้สุขาภิบาล
พ.ศ. 2498) ก็จะส่งมอบส่วนที่เหลือให้แก่สุขาภิบาลนั้น ๆ ต่อไป (มาตรา 9 แห่งพระ-
ราชบัญญัติ รายได้สุขาภิบาล พ.ศ. 2498)

ง. พระราชกฤษฎีการายได้จังหวัด พ.ศ. 2499

เนื่องจากเขตจังหวัด หมายความว่า เขตจังหวัดเฉพาะท้องถิ่นนอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล (ตามมาตรา 3 แห่งพระราชกฤษฎีการายได้จังหวัด พ.ศ. 2499) และโดยที่จังหวัดก็มีอำนาจในการออกข้อบัญญัติจังหวัดเก็บภาษีอากร เช่นเดียวกับเทศบาลและสุขาภิบาล (มาตรา 4 แห่งพระราชกฤษฎีการายได้จังหวัด พ.ศ. 2499) กรมสรรพากรจึงมีหน้าที่ในการจัดเก็บรายได้จังหวัด และเมื่อกรมสรรพากรหักค่าใช้จ่ายไว้ 5 % แล้วก็จะส่งมอบส่วนที่เหลือให้แก่จังหวัดนั้น ๆ ต่อไป

จ. พระราชบัญญัติภาษีเงินได้ปิโตรเลียม พ.ศ. 2514

ภาษีเงินได้ปิโตรเลียม จัดเป็นภาษีอากรประเภทหนึ่งที่กรมสรรพากรมีหน้าที่ในกรณีจัดเก็บ โดยถือเป็นภาษีสรรพากร ภาษีประเภทนี้มีหลักการจัดเก็บจาก "บริษัท" อันได้แก่บริษัทจำกัดหรือนิติบุคคลที่มีสภาพเช่นเดียวกับบริษัทจำกัดที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย หรือกฎหมายต่างประเทศ ซึ่งได้รับสัมปทานหรือมีส่วนได้เสียร่วมกันในสัมปทานหรือซื้อน้ำมันดิบที่บริษัทดังกล่าวข้างต้น เป็นผู้ผลิตเพื่อส่งน้ำมันดิบนั้นทั้งหมดออกนอกราชอาณาจักร (มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติภาษีเงินได้ปิโตรเลียม พ.ศ. 2514) ดังนั้นผู้มีเงินได้จากกิจการปิโตรเลียม อันได้แก่การสำรวจ ผลิต เก็บรักษา ขยาย หรือจำหน่ายปิโตรเลียม รวมทั้งกิจการใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับกิจการ นอกจากนั้นผู้มีเงินได้จากการโอนทรัพย์สินหรือสิทธิใด ๆ ทั้งหมดหรือแค่บางส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจการปิโตรเลียมตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม ไม่ว่าจะการโอนนั้นจะเป็นปกติหรือไม่ว่าก็ตาม รวมทั้งกิจการใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการโอนดังกล่าว จะต้องเป็นผู้มีหน้าที่ในการเสียภาษีเงินได้ปิโตรเลียมทั้งสิ้น

ฉ. พระราชกำหนดภาษีการเดินทาง พ.ศ. 2526

ภาษีการเดินทาง จัดเป็นภาษีอากรประเภทหนึ่งที่กรมสรรพากรมีหน้าที่ในการจัดเก็บ โดยถือเป็นภาษีสรรพากร ภาษีประเภทนี้มีหลักการจัดเก็บจาก ผู้ที่เดินทางออกนอกราชอาณาจักรที่เป็นผู้มีสัญชาติไทย หรือเป็นคนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร ไม่ว่าจะการเดินทางนั้นจะเป็นการเดินทางโดยทางอากาศ ทางน้ำ หรือทางบก และไม่ว่าจะเป็นเคเบิล ผู้ใหญ่ หรือข้าราชการที่เดินทางไปราชการต่างประเทศ นอกจากจะเป็นผู้ได้รับยกเว้นตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ 2 พ.ศ. 2526 ออกตามความในพระราชกำหนดภาษีการเดินทางออกนอกราชอาณาจักร พ.ศ. 2526 เท่านั้น

3. ปฏิบัติงานตามมติ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการบริหารงานจัดเก็บภาษีอากร ที่อยู่ในความรับผิดชอบ เช่น การทำหน้าที่ในการตรวจสอบ ลงโทษ ผู้กระทำผิดกฎหมายภาษี-
อากร, เพื่อให้มีการเสียภาษีให้ถูกต้องต่อไป ทำหน้าที่ในการพิจารณาอุทธรณ์เพื่อให้เกิดความ
เป็นธรรมแก่ผู้เสียภาษีที่ถูกประเมินภาษีทั้งจากการตรวจสอบ และจากการถูกประเมินเพิ่มเติม
ทำหน้าที่ในการเร่งรัดภาษีอากรค้าง โดยการติดตามผู้ค้างชำระภาษีอากร ให้ไปชำระภาษี
อากรที่ค้างอยู่ให้ครบถ้วน ทำหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เสียภาษี เป็นต้น

4. ศึกษาค้นคว้าเพื่อเสนอความคิดเห็นต่อกระทรวงการคลังและรัฐบาล ในเรื่อง
การปรับปรุงการจัดเก็บภาษีอากรที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมสรรพากร ได้แก่ การปรับ-
ปรุงแก้ไข กฎหมายภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร ให้เหมาะสมกับสภาพ และภาวะการณ
ที่เปลี่ยนแปลงไป มีการศึกษาเพื่อค้นหาแหล่งภาษีใหม่ ๆ ยกเลิกภาษีที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการ
จัดเก็บ เช่น อากรมทรสพ แล้วเพิ่มเป็นประเภทการค้า 14. อากรมทรสพ มีการเพิ่มจำนวน
ค่าใช้จ่าย เพิ่มจำนวนค่าลดหย่อน เพิ่มจำนวนเงินได้พึงประเมินขั้นต่ำ รวมทั้งปรับปรุงอัตรา
การหักภาษี ณ ที่จ่าย ปรับปรุงการจัดเก็บภาษีเงินได้ครึ่งปี และการเรียกเก็บเงินเพิ่มกรณี
ผ่อนชำระภาษี เป็นต้น

5. พัฒนาบรรยากาศการเสียภาษีให้แก่ผู้เสียภาษีให้เกิดความสมัครใจในการ
ยินยอมชำระภาษีอากรให้แก่กรมสรรพากรได้โดยถูกต้อง และครบถ้วน ภาระหน้าที่ในชั้น
ถือได้ว่าเป็นนโยบายหลักที่มีความสำคัญต่อการบริหารจัดเก็บภาษีอากร เป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น
กรมสรรพากรจึงได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ
เกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับในเรื่องของภาษีอากรแก่ประชาชน และให้ประชาชนได้มีโอกาส
ซักถามปัญหาข้อข้องใจเพื่อจะได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวให้ถูกต้องต่อไป ทั้ง
จะยังเป็นการช่วยปรับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อภาษีอากรให้เป็นไปในทางที่ดียิ่งขึ้น มีการ
ทักสติกเกอร์การประกวดคำขวัญและใช้สื่อมวลชน มีการแจกจ่ายเอกสารเผยแพร่ความรู้
และวิธีการในการชำระภาษี การสร้างความสำนึกในการยินยอมเสียภาษีอากรให้แก่ประชาชน
โดยพยายามจัดเก็บภาษีอากรด้วยความเป็นธรรมและอย่างทั่วถึง ทั้งยังจะต้องใช้บทลงโทษ
อย่างเคร่งครัดแก่ผู้เสียภาษีที่มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงและหลบหลีกการเสียภาษีอากร มีการ
ประกาศรายชื่อผู้เสียภาษีที่มีการชำระภาษีสูงสุดเพื่อให้ได้รับการยกย่องจากสังคม พยายาม
ชี้แนะให้ประชาชนได้เห็นประโยชน์จากภาษีอากรที่ได้เสียไป ว่าได้นำมาพัฒนาประเทศชาติ
ได้อย่างแท้จริง อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เสียภาษีตั้งแต่การยื่นแบบแสดงรายการจนถึง
การชำระภาษี และหากมีเงินภาษีที่ผู้เสียภาษีชำระไว้เกินก็จะต้องรีบดำเนินการให้เสร็จสิ้น

โดยเร็วที่สุดกว่าจะออกจากร้าน ในบ้านของเจ้าหน้าที่ก็จะต้องให้คำแนะนำเกี่ยวกับการชำระภาษีให้แก่ผู้เสียภาษีโดยทั่วไป ทามาตรการควบคุมพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ ที่ใช้อำนาจหน้าที่ไปในทางที่ผิดมาลงโทษให้ได้ นอกจากนี้ ในการทำงานก็จะต้องมีความรวดเร็วและถูกต้อง เป็นต้น

การกำหนดนโยบายและการประมาณการจกเก็บภาษีอากร

ก. การกำหนดนโยบายของกรมสรรพากร¹

เนื่องจากกรมสรรพากรมีบทบาทในการหารายได้ให้รัฐในรูปของภาษีอากร เพื่อให้เพียงพอกับรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นตามนโยบายการคลังของรัฐบาลที่กำหนดไว้ กรมสรรพากรจึงจำเป็นต้องเพิ่มประสิทธิภาพในด้านต่าง ๆ ดังจะเห็นได้จากการแบ่งส่วนราชการกรมสรรพากรใน ส่วนกลาง พ.ศ. 2525 ได้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหาร โดยจัดตั้งสำนักงานภาษีสรรพากรเขตพื้นที่ (ส.พ.ท.) อย่างเต็มรูปแบบ และแบ่งกองต่าง ๆ ใหม่ โดยการยีกหลักการกระจายงาน และหลักการแบ่งกองตามลักษณะหน้าที่ เพื่อวัตถุประสงค์ในอันที่จะเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการบริหารการจกเก็บภาษีอากรในส่วนรวมโดยแยกงานปฏิบัติการออกจากกรม เพื่อให้กรมสรรพากรสามารถทำหน้าที่เป็นศูนย์บัญชาการสำหรับการบริหารภาษีอากรทั้งประเทศได้อย่างเต็มที่ กระจายการจกเก็บภาษีอากรให้ทั่วถึงและเป็นธรรม พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกและให้บริการผู้เสียภาษีให้ทั่วถึงมากขึ้น วัตถุประสงค์ในการแบ่งส่วนราชการครั้งนี้ได้กล่าวมานี้ ย่อมสะท้อนให้เห็นถึงนโยบายหลักของกรมสรรพากรที่สำคัญ คือ

1. การเข้าถึงตัวผู้เสียภาษีเพื่อยกระดับความสมัครใจในการเสียภาษีอากร
2. การปรับปรุงประสิทธิภาพในการบริหารจกเก็บภาษีอากรของกรมสรรพากร

วิธีการที่กรมสรรพากรได้ดำเนินการเพื่อให้บรรลุนโยบายหลัก มีดังนี้

1. นโยบายการเข้าถึงตัวผู้เสียภาษีเพื่อยกระดับความสมัครใจในการเสียภาษี

1.1 การประชาสัมพันธ์ หลังจากมีการแบ่งส่วนราชการกรมสรรพากรในปี 2525 กรมสรรพากรได้มุ่งเน้นในเรื่องการประชาสัมพันธ์มากขึ้น โดยใช้สื่อต่าง ๆ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ การประกวดคำขวัญ ผลิตเอกสารเผยแพร่ความรู้ด้านภาษีอากรเพื่อแจกจ่ายให้แก่ประชาชนโดยทั่วไป มีการบริการอำนวยความสะดวกในการกรอกแบบแสดง

¹ กรมสรรพากร, "นโยบายของกรมสรรพากร," (กรุงเทพมหานคร: กรมสรรพากร, 2527), หน้า 1-3 .(อักษรสำนวน).

รายการภาษีและคอบัญชีภาษีอากรในช่วงเดือนที่มีการเสียภาษีอากรแต่ละประเภท และยังมีบริการคอบัญชีทางโทรศัพท์อีกด้วย สำหรับในส่วนภูมิภาคก็มีการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ผู้เสียภาษีเกิดความร่วมมือในการเสียภาษีด้วยความสมัครใจเช่นกัน

1.2 การเข้าถึงตัวผู้เสียภาษีโดยการตั้งสำนักงานภาษีสรรพากรเขตพื้นที่ (ส.พ.ท.) ตามการแบ่งส่วนราชการกรมสรรพากรในปี 2525 ได้มีการจัดตั้งสำนักงานภาษีสรรพากรเขตพื้นที่ขึ้นอย่างเต็มรูปแบบในกรุงเทพฯ รวม 8 แห่งและต่อมาได้จัดตั้งสำนักงานภาษีสรรพากรเขตพื้นที่ในส่วนภูมิภาคขึ้นอีก 2 แห่ง ที่อำเภอบางละมุง และอำเภอหาดใหญ่ การดำเนินงานได้มุ่งเน้นในการตรวจสอบ การสำรวจ และการกำหนดรายรับขั้นต่ำ โดยเฉพาะการสำรวจ จะเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ทำให้สามารถเข้าถึงตัวผู้เสียภาษีได้โดยตรง

1.3 การอ่านയความสะดวกแก่ผู้เสียภาษี โดยส่งแบบแสดงรายการภาษีให้ถึงตัวผู้เสียภาษีโดยตรง สำหรับในส่วนกลางบริการกิ่งกล่าวครอบคลุมพื้นที่ 5 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาครและสมุทรปราการ แบบแสดงรายการภาษีที่จัดส่งให้เป็นกรณีภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีเงินได้นิติบุคคล สำหรับจังหวัดอื่น ๆ ที่ยังไม่มียบริการกรมสรรพากรได้พยายามศึกษาหาวิธีการเพื่ออ่านยความสะดวกแก่ผู้เสียภาษีในรูปแบบต่าง ๆ และพยายามให้ครอบคลุมถึงจังหวัดต่าง ๆ ให้มากที่สุด นอกจากนี้กรมสรรพากรยังได้อ่านยความสะดวกแก่ผู้เสียภาษีในการคืนภาษี โดยกำหนดให้คืนภาษีแต่ละรายภายใน 3 เดือน ในการขอคืนภาษีนั้น ผู้เสียภาษีที่ขอคืนเงินภาษีสามารถกรอกข้อความในช่องการขอคืนภาษี ในแบบแสดงรายการภาษีที่ยื่นไว้โดยจะขอคืนเป็นเงินสดหรือขอคืนเป็นเช็คเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารก็ได้

1.4 การกระตุ้นเตือนให้ประชาชนเกิดความสำนึกในการเสียภาษี ได้แก่ การตรวจสอบภาษีให้รวดเร็ว และกระจายการตรวจสอบให้มากขึ้น โดยการร่นระยะเวลาการตรวจสอบให้เหลือเพียง 2 ปี ลดลงจากเดิมที่เคยเรียกตรวจสอบ 5 ปีหรือ 10 ปี ตามแต่กรณี

2. การปรับปรุงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเก็บภาษีอากรของกรมสรรพากร

2.1 การร่นระยะเวลาการตรวจสอบเหลือเพียง 2 ปี ทำให้กรมสรรพากรสามารถกระจายการตรวจสอบไปตามประเภทและขนาดของกิจการค้าได้มากขึ้น ในการ

ตรวจสอบจะให้ความสำคัญของเงินภาษีที่เก็บได้มากกว่าเป้าหมายเงินภาษีที่ถูกประเมิน
ทั้งนี้ เพื่อเป็นการลดภาระในการพิจารณาอุทธรณ์ และการเร่งรัดภาษีอากรค้างค้าย

2.2 การอบรมเจ้าหน้าที่ ปัจจุบันกรมสรรพากรได้ให้ความสนใจในทรัพยากรบุคคล และได้พยายามเพิ่มประสิทธิภาพข้าราชการ เจ้าหน้าที่ค้ายการอบรมให้ความรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพบุคคลให้ก้าวหน้า ได้มีการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมข้าราชการกรมสรรพากร เพื่ออบรมข้าราชการ เจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ความสามารถมากขึ้น ทั้งในงานสรรพากรและงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีการอบรมบุคคลภายนอกเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในภาษี-สรรพากรหลายโครงการ มีการส่งข้าราชการไปเข้ารับการอบรมและสัมมนาในหลักสูตรต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องในงานสรรพากร ทั้งสถาบันในประเทศและต่างประเทศ ค่ายวิธีการเร่งรัดในการเพิ่มประสิทธิภาพแก่ข้าราชการ จะทำให้ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

2.3 การใช้เครื่องจักรประมวลผล กรมสรรพากรได้พยายามนำวิวัฒนาการใหม่ ๆ มาใช้ โดยได้นำเครื่องจักรประมวลผลขนาดเล็ก มาทดลองใช้ในกองบริหารต่าง ๆ ในกรม มีผลทำให้การวางแผนและการประเมินผลเป็นไปด้วยความรวดเร็วยิ่งขึ้น และได้เช่าเครื่องจักรประมวลผลขนาดใหญ่ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในงานกรรวิธีแบบแสดงรายการภาษี การนำเครื่องจักรประมวลผลมาใช้ จะสามารถทดแทนแรงงานข้าราชการ เจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงานในระดับหนึ่ง และยังเกิดความถูกต้องแน่นอนขึ้นอีกด้วย สำหรับในกรณีของจังหวัด กรมสรรพากรกำลังศึกษาหาข้อมูลทางการนำเครื่องจักรประมวลผลมาใช้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ข. การประมาณการจัดเก็บภาษีอากร

ประมาณการจัดเก็บภาษีอากรหมายถึง เป้าหมายในการจัดเก็บภาษีอากรซึ่งหน่วยงานของรัฐคาดหมายว่าจะสามารถจัดเก็บภาษีอากรได้ในปีงบประมาณนั้น ๆ เพราะฉะนั้นเป้าหมายในการจัดเก็บภาษีอากร ก็หมายความว่าจำนวนเงินภาษีอากรที่ต้องการจัดเก็บนั่นเอง

ในการจัดทำประมาณการจัดเก็บภาษีอากรนั้นกรมสรรพากรจะต้องจัดทำประมาณการจัดเก็บภาษีสรรพากรทั่วประเทศเสนอกระทรวงการคลังโดยทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการจัดเก็บในปีก่อน (3 ปี) แต่ละประเภทภาษีในรอบระยะเวลาเดียวกันว่า

ควรจ้ะจ้กเก็บเพิ่มขึ้นร้อยละเท่าใด ทั้งนี้โดยคำนึงกับสภาพเศรษฐกิจ ลักษณะการประกอบอาชีพของประชาชนในแต่ละจังหวัดซึ่งสรรพากรจังหวัดได้แจ้งมาประกอบการพิจารณาด้วย วิธีการนั้นนับว่าเป็นการคาดคะเนที่มีเหตุผลพอควร การประมาณการนี้กรมสรรพากรอาจต้องทำหลายหนคือครั้งแรกเสนอกระทรวงการคลังไปแล้วแต่ปรากฏว่างบประมาณรายจ่ายที่สำนักงานประมาณตั้งไว้มีจำนวนสูงและยอดรายรับของกระทรวงการคลังต่ำกว่างบประมาณรายจ่าย กรณีนี้กระทรวงการคลังก็จะต้องลดรายรับเพิ่มโดยการเก็บภาษีเพิ่มหรือหารายรับโดยวิธีกู่เงินหรือโดยวิธีอื่น แต่วิธีการเก็บภาษีเพิ่มเป็นวิธีที่ดีกว่าซึ่งกระทรวงการคลังก็ชอบใช้วิธีนี้ ฉะนั้นกระทรวงการคลังก็จะส่งเรื่องคืนมาให้กรมสรรพากรประมาณการกลับไปใหม่ว่าจะทำได้หรือไม่ เมื่อเป็นที่ยุติแล้วว่ารายจ่ายรายรับของรัฐบาลควรเป็นจำนวนเงินเท่าใดแล้ว กระทรวงการคลังก็จะแจ้งยอดเงินประมาณการจ้กเก็บภาษีที่กรมสรรพากรมีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการต่อไปให้กรมสรรพากรทราบ เมื่อกรมสรรพากรได้รับแจ้งยอดเงินประมาณการจ้กเก็บภาษีอากรแล้ว กรมสรรพากรก็จะนำประมาณการจ้กเก็บภาษีอากร มาจัดสรรให้แก่จังหวัดต่าง ๆ โดยเรียกวิธีการนี้ว่า การจัดทำประมาณการจ้กเก็บภาษีอากรรายจังหวัด

การประมาณการจ้กเก็บภาษีอากรรายจังหวัด¹

ประมาณการจ้กเก็บภาษีอากรที่มอบหมายให้จังหวัดและเขตพื้นที่รับผิดชอบ เป็นเป้าหมายในการปฏิบัติงานประจำปี ที่สรรพากรจังหวัดหรือหัวหน้าหน่วยจะต้องคำนึงถึงในการวางแผนจัดสรรการจ้กเก็บภาษีอากรให้หน่วยงานที่อยู่ในความรับผิดชอบ ซึ่งได้แก่อำเภอและกิ่งอำเภอต่าง ๆ ได้ใช้เป็นประมาณการจ้กเก็บภาษีอากรตามความเหมาะสมของแต่ละแห่งต่อไป โดยทั่วไปจังหวัดจะได้รับส่วนให้จ้กเก็บภาษีเพิ่มขึ้นมากบ้างน้อยบ้างแตกต่างกันไป ในปัจจุบันการตั้งประมาณการจ้กเก็บภาษีอากรรายจังหวัด ไม่ได้เป็นไปโดยหลักที่ส่วนกลางเป็นผู้กำหนดให้แก่จังหวัดฝ่ายเดียว หรือหน่วยจ้กเก็บเป็นผู้กำหนดเสนอส่วนกลางแต่ฝ่ายเดียว ในการตั้งประมาณการจะใช้หลักวิธีการทั้งสองผสมผสานกัน โดยให้จังหวัดตั้งงบประมาณจ้กเก็บภาษีขึ้นมาก่อนและผ่านการกลั่นกรองปรับปรุงของสรรพากรเขตอีกชั้นหนึ่ง ทั้งนี้โดยอาศัยข้อมูลสถิติการจ้กเก็บย้อนหลัง 3 ปี ซึ่งเป็นการพิจารณาถึงแนวโน้มการจ้กเก็บภาษีอากรตามสภาพเศรษฐกิจ โดยเชื่อว่าสภาพเศรษฐกิจในปีที่ใกล้เคียงกันย่อมคล้ายคลึงกัน การที่ให้จังหวัดตั้งประมาณการขึ้นและให้สรรพากรเขตกลั่นกรองและ

¹ สุภชัย วรรณกุล, ความรู้เกี่ยวกับภาษีสรรพากรและระเบียบ. (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรสาสน์, 2525), หน้า 15-16.

ปรับปรุงนั้น ก็เพราะเหตุผลที่ว่า การตั้งประมาณการดังกล่าว น่าจะเป็นไปโดยความเหมาะสม และถูกต้อง เนื่องจากจังหวัดและเขตอยู่ใกล้แหล่งภาษี จึงต้องได้รับทราบข้อมูลทางเศรษฐกิจทั่วไปได้ดี

นอกจากนั้น การประมาณการจกเก็บภาษีอากรของรายจังหวัดยังต้องคำนึงถึง นโยบายของกรมสรรพากร โดยเฉพาะในเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการจกเก็บในค่าน งานกรรมวิธีแบบแสดงรายการภาษี การตรวจสอบ การเร่งรัดหนี้ภาษีอากรค้าง คังนั้น เมื่อส่วนกลางได้รับประมาณการจกเก็บภาษีอากรที่เขตได้กลั่นกรองแล้ว จึงต้องมีการปรับปรุงอีกครั้งหนึ่ง

ข้อมูลพื้นฐานที่ใช้ในการตั้งประมาณการจกเก็บภาษีอากรรายจังหวัด¹ มีดังต่อไปนี้

1. รายงานผลการจกเก็บภาษีอากรของแต่ละประเภทภาษี ซึ่งให้รายงาน ทุกเดือนภายในวันที่ 10 ของเดือนถัดไป และรายงานสถานการณ์เศรษฐกิจของจังหวัด รายงานปีละ 2 ครั้งภายในวันที่ 15 ตุลาคม และ วันที่ 15 เมษายน รายงานทั้งสอง ชุดนี้มีความสำคัญมากในลักษณะที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพเศรษฐกิจและฐานะภาษีที่สำคัญในการจกเก็บภาษีอากรแต่ละประเภทได้เป็นอย่างดี
2. ประมาณการจกเก็บภาษีอากรของจังหวัด ซึ่งจังหวัดได้ตั้งประมาณการและ ได้ผ่านการกลั่นกรองและปรับปรุงโดยเขต ประมาณการดังกล่าวอยู่ในลักษณะที่จังหวัดและ เขตได้ใช้พิจารณามาขั้นหนึ่งก่อนแล้ว และด้วยเหตุผลที่ว่าจังหวัดและเขต เป็นผู้อยู่ใกล้ชิด ผู้เสียภาษีจึงต้องล่วงรู้สภาพเศรษฐกิจได้ดีกว่าส่วนกลาง การตั้งประมาณการของกรมฯ ได้พยายามยึดถือประมาณการจกเก็บภาษีอากรของจังหวัดเป็นหลักในการตั้งประมาณการจกเก็บภาษีอากรรายจังหวัดอีกด้วย

3. สำหรับการประมาณการจกเก็บภาษีอากรในฐานภาษีบางลักษณะที่สำคัญ เช่น น้ำตาล มันสำปะหลัง แร่ดีบุกและอื่น ๆ สินค้าที่สำคัญเหล่านี้ กรมฯ ได้มีการติดตามความเคลื่อนไหวอยู่เสมอ ทั้งนี้เพื่อทราบแนวโน้มและนโยบายในสินค้าหลัก ๆ เหล่านี้ เพื่อนำมาประกอบในการตั้งประมาณการจกเก็บภาษีอากรด้วย

4. ในการตั้งประมาณการจกเก็บภาษีอากร ยังต้องคำนึงถึง การปรับปรุงประมวลรัษฎากรระเบียบและคำสั่งต่าง ๆ อันนำมาซึ่งผลกระทบต่อ การจกเก็บภาษีอากร ทั้งในทางบวกและในทางลบได้

¹ กรมสรรพากร, "นโยบายของกรมสรรพากร," (กรุงเทพมหานคร: กรมสรรพากร, 2527), หน้า 8 .(อักษรณ์).

ดังนั้น การจกั้ทั้งประมาณการจกั้เก็บภาษีอากรจึงอยู่ในลักษณะที่ผสมผสานกันระหว่างนโยบายและการปฏิบัติ โดยโค้ค่านึงถึงปัจจัยต่าง ๆ อันโค้แก่ สภาพเศรษฐกิจ กฎหมาย ตลอดจนระเบียบและค่าสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมีผลต่อการจกั้เก็บภาษีอากรของจังหวัดค้วย

เมื่อสรรพากรจังหวัดได้รับคำสั่งจากกรมสรรพากรให้จกั้เก็บภาษีตามโค้ตัวจกั้สรรพากรก็จะดำเนินการวางแผนการจกั้เก็บภาษีร่วมกับสมุห์บัญชีอำเภอต่าง ๆ ภายในจังหวัด และแบ่งยอดเงินประมาณการของจังหวัดให้แต่ละอำเภอรับไปดำเนินการตามความเหมาะสมของแต่ละแห่งต่อไป การวางแผนการจกั้เก็บภาษีให้โค้ตามประมาณการนี้ปกติจะมีการพิจารณาาร่วมกันระหว่างสรรพากรเขต สรรพากรจังหวัดและสมุห์บัญชีอำเภอ

อย่างไรก็ตาม เมื่อโค้มีการจกั้ทำประมาณการจกั้เก็บภาษีอากรรายจังหวัดแล้ว ก็อาจมีการพิจารณาปรับปรุงประมาณการใหม่โค้ในกรณีที่จังหวัดเห็นว่า เป็นตัวเลขนประมาณการที่สูงเกินไป ในกรณีต่อไปนี้

1. ในกรณีที่กรมสรรพากรเปลี่ยนแปลงกฎหมายแก้ไขยกเว้น หรือลดอัตราภาษีกรมสรรพากรจะพิจารณาปรับปรุงประมาณการให้ใหม่โดยอาศัยข้อมูลจากจังหวัดที่ส่งมาแต่เดิม หรือถ้ายังไม่มิก้จะขอข้อมูลจากจังหวัด แล้วจกั้ทำประมาณการให้ใหม่โดยลดลงจกั้ส่งไปให้จังหวัดเอง

2. ในกรณีที่เกิดมิก้ภาวการณ์เปลี่ยนแปลงในจังหวัด จนเป็นที่เห็นโค้ชัดว่า จะทำให้ไม่สามารถจกั้เก็บภาษีอากรโค้ตามประมาณการ จังหวัดก็สามารรถแจ้งการเปลี่ยนแปลงภาวการณ์มาให้ทราบเป็นการคว้นโค้ ซึ่งไม่ควรเกิน 6 เดือนแรกของปีงบประมาณ เว้นแต่จะมีภาวการณ์อันเป็นประเด็นสำคัญ เช่น เกิดไฟไหม้แหล่งภาษีต่าง ๆ แม้จะเป็นประเด็นที่เกิดขึ้นภายหลัง 6 เดือนก็ตาม ก็อาจแจ้งขอปรับปรุงมาได้ กรมสรรพากรก็จะพิจารณาปรับปรุงให้ตามข้อเท็จจริงแต่ละกรณีต่อไป

การจกั้เก็บภาษีตามประมาณการนี้อาจทำได้สูงกว่าหรือต่ำกว่าโค้ได้ อำเภอจะค้องรายงานผลการจกั้เก็บให้จังหวัดเพื่อรวบรวมให้กรมสรรพากรทราบทุกเดือน และกรมสรรพากรก็จะรวบรวมผลการจกั้เก็บภาษีของจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศเสนอกระทรวงการคลังเพื่อชี้แจงแถลงค้ต่อประชาชนผู้เสียภาษีทั้งหลายให้ทราบเดือนละครั้งว่า มีการจกั้เก็บภาษีสรรพากรโค้เท่าไร สูงหรือต่ำกว่าประมาณการเท่าโค้ สูงหรือต่ำกว่าปีก่อนในระยะเวลาดียวกันเท่าโค้ คิดเป็นร้อยละเท่าโค้ โดยทั่วไปแล้วการจกั้เก็บภาษีโดยรวมจะโค้สูงกว่า

ประมาณการ เว้นแต่ถ้าเมื่อการบางประเภทอาจเก็บได้ต่ำกว่าประมาณการแต่ถ้าเทียบกับปีก่อนแล้วส่วนมากจะเก็บได้มากกว่า

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดทำประมาณการของกรมสรรพากรในปัจจุบันจำแนกได้เป็น¹

1. ปัญหาภายในกรมสรรพากร
2. ปัญหาภายนอกกรมสรรพากร

1. ปัญหาภายในกรมสรรพากร แยกเป็น

1.1 ปัญหาที่มีต่อการจัดเก็บภาษีอากร

จังหวัดต่าง ๆ ที่รับนโยบายและเป้าหมายในการจัดเก็บภาษีอากร มักจะไม่สามารถจัดเก็บภาษีอากรได้ตามประมาณการของกรมสรรพากร และทักท้วงว่าประมาณการที่กรมสรรพากรจัดทำสูงกว่าความเป็นจริง

1.2 ปัญหาคำแนะนำการจัดทำประมาณการ

1.2.1 รายงานประเภทต่าง ๆ ที่จังหวัดรายงานมาที่กรมสรรพากร ยังมีข้อบกพร่องอยู่มากคือ ลักษณะของข้อมูลการรายงานเกิดความขัดแย้งกันเอง และคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ทำให้การจัดทำประมาณการ โดยอาศัยข้อมูลจากแบบรายงานดังกล่าว ไม่ตรงกับสภาพเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจริง

1.2.2 วิธีการจัดทำประมาณการโดยการกระจายภาระการจัดเก็บภาษีอากรให้กับจังหวัดต่าง ๆ ทุกจังหวัดในปัจจุบัน อาจจะทำให้เกิดปัญหาคำแนะนำการใช้ความคิดเห็นส่วนตัวของเจ้าหน้าที่ในการกำหนดประมาณการ ดังนั้นจึงขาดความยุติธรรมในแง่ของการเหลื่อมล้ำคำแนะนำการกระจายภาระจัดเก็บภาษีอากร

1.2.3 ปัญหาคำแนะนำนโยบายการจัดเก็บภาษีอากร โดยก่อนที่จะมีการเปลี่ยนแปลงคำนโยบาย ซึ่งมีผลกระทบต่อการจัดเก็บภาษีอากร เจ้าหน้าที่ที่จัดทำประมาณการมักไม่ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ดังนั้นเมื่อมีการประกาศใช้นโยบายภายหลังการจัดทำประมาณการให้กับจังหวัดต่าง ๆ แล้ว มีผลทำให้การประมาณการคลาดเคลื่อนไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริง

¹ กรมสรรพากร, "การจัดทำประมาณการจัดเก็บภาษีอากร," (กรุงเทพมหานคร: กรมสรรพากร, 2528), หน้า 3-4 .(อักษำเนา) .

2. ปัญหาภายนอกกรมสรรพากร

2.1 กระทรวงการคลังมักจะกำหนดเป้าหมายการจกเก็บภาษีอากรของกรมสรรพากรไว้สูงมาก ในขณะที่กรมฯ ไม่สามารถเพิ่มอัตรากำลึงเจ้าหน้าที่ให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่เพิ่มขึ้นทำให้การจกเก็บภาษีอากรของกรมฯ ไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

2.2 เป้าหมายค่านการจกเก็บภาษีอากรของกรมฯ ที่รับนโยบายมาจากกระทรวงการคลัง มักจะถูกกำหนดขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับรายจ่ายของรัฐบาล โดยกระทรวงการคลังมักจะกำหนดให้กรมฯ รับเป้าหมายการจกเก็บไปพลางก่อน และจะได้กำหนดนโยบายขึ้นมาในภายหลังเมื่อผลทำให้การกระจายประมาณการไปยังจังหวัดต่าง ๆ ไม่สอดคล้องกับนโยบายที่จะเกิดขึ้น

แนวทางการแก้ไขปัญหาในการจกทำประมาณการ¹

1. การแก้ไขปัญหภายในกรมสรรพากร

1.1 กำหนดให้จังหวัดปรับปรุงรายงานประเภทต่าง ๆ ให้ถูกต้องก่อนส่งมาที่กรมสรรพากร โดยให้มีรายละเอียดที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจริงในแต่ละจังหวัด

1.2 เปลี่ยนแปลงวิธีการจกทำประมาณการในปัจจุบัน โดยการสร้างแบบจำลองทางเศรษฐกิจจากการใช้ตัวแบบทางเศรษฐมิติ ซึ่งวิธีการนี้จะสามารถแก้ไขปัญหาคือความเหลื่อมล้ำในการกระจายภาระจกเก็บภาษีอากร และสามารถประมาณการจกเก็บภาษีอากรได้ตรงกับสภาพเศรษฐกิจที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจริง แต่วิธีการสร้างตัวแบบดังกล่าวจะต้องมีความถูกต้องในค่านข้อมูล และการกำหนดปัจจัยทางเศรษฐกิจภายในตัวแบบ ซึ่งเป็นวิธีการที่ซับซ้อนมาก

2. การแก้ไขปัญหภายนอกกรมสรรพากร

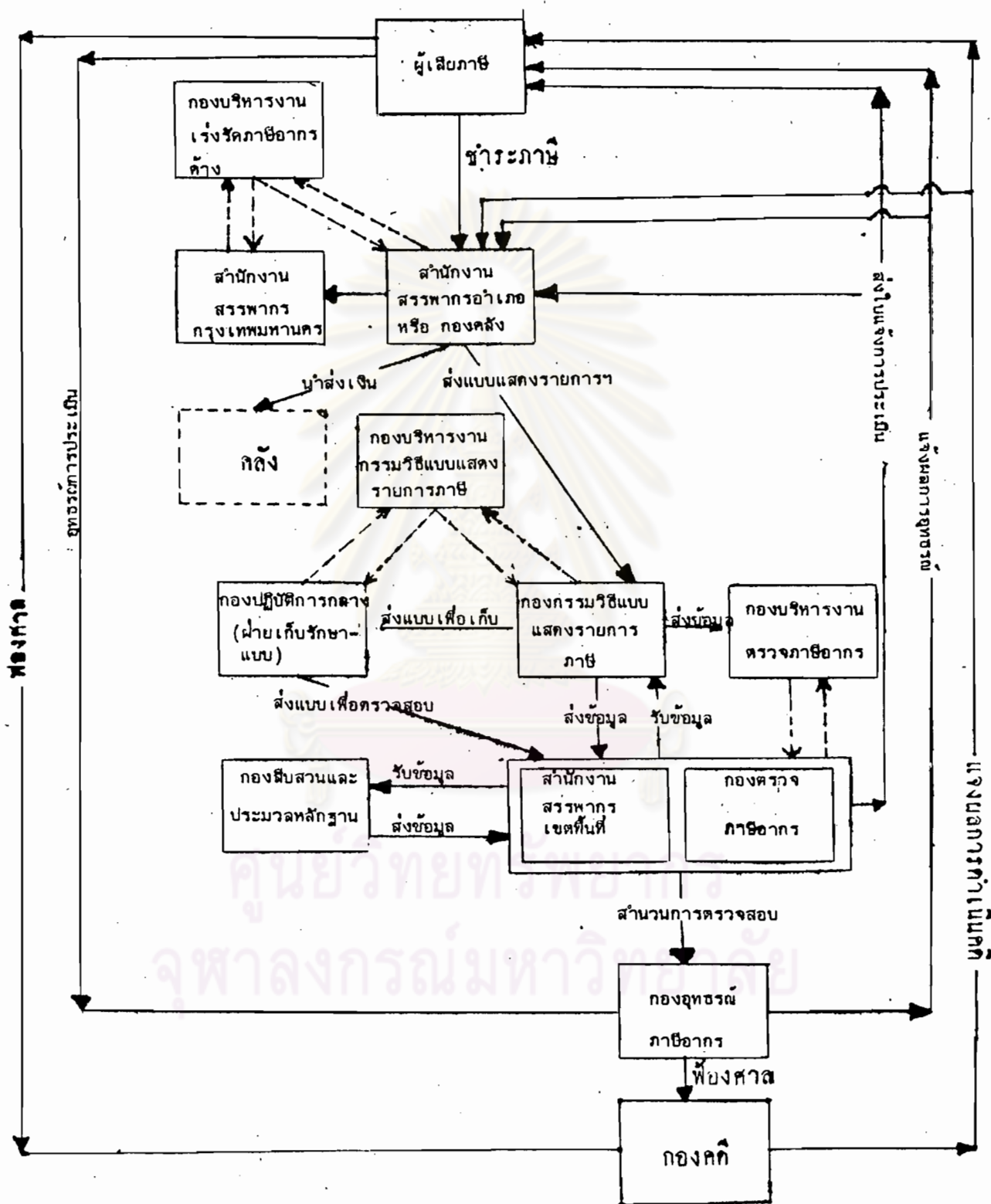
2.1 สำนักงบประมาณและสำนักงาน ก.พ. ควรจะกำหนดให้มีการเพิ่มอัตรากำลึงเจ้าหน้าที่ภายในกรมสรรพากรให้สอดคล้องกับการเพิ่มเป้าหมายการจกเก็บภาษี

2.2 รัฐบาลควรจะตระหนักถึงปัญหาค่านการจกเก็บภาษีอากร ซึ่งไม่สามารถจกเก็บได้ตามเป้าหมาย และควรจะหันมาเข้มงวดค่านการใช้จ่ายในภาครัฐบาล เช่น โครงการค่านการพัฒนาประเภทต่าง ๆ ควรจะมีการกำหนดค่าใช้จ่าย โดยมีการลาคับความสำคัญของโครงการในแต่ละปีงบประมาณ

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

แผนภาพที่ 3.1

แสดงทางเดินของงานในส่วนกลางกรมสรรพากร

ที่มา: คณะกรรมการดำเนินการแบ่งส่วนราชการกรมสรรพากร กรมสรรพากร

ขั้นตอนในการดำเนินงานของกรมสรรพากร¹

ในการดำเนินงานบริหารจัดเก็บภาษีอากรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาระหน้าที่ให้ได้ เป็นไปตามเป้าหมายที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลนั้น กรมสรรพากรได้มีการแบ่งขั้นตอนการดำเนินงานหลัก โดยจำแนกได้ ดังต่อไปนี้

1. การดำเนินการให้มีการยื่นแบบแสดงรายการ

การดำเนินการให้มีการยื่นแบบแสดงรายการนี้ ถือเป็นขั้นตอนในการชักนำ ผู้เสียภาษีให้เข้ามาอยู่ในระบบของผู้มีหน้าที่ต้องเสียภาษีอากร โดยการให้บริการเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียภาษี หรือมีการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ภาษีอากร หรือมีการประชาสัมพันธ์ให้แก่ผู้เสียภาษีที่มีความสำคัญหรือยินยอมในการเสียภาษี ตลอดจนทำการออกสำรวจและกำหนดรายรับขั้นต่ำ ซึ่งมีผลให้เกิดแหล่งภาษีใหม่ ๆ ได้มากยิ่งขึ้น งานในส่วนนี้ถือเป็นหน้าที่ของสำนักงานภาษีสรรพากร เขตพื้นที่ (ส.พ.ท.) ซึ่งมีความใกล้ชิดกับผู้เสียภาษีอากรที่สุด โดยจะพบว่าวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง ส.พ.ท. ก็เพื่อเป็นการยกระดับความยินยอมในการเสียภาษีโดยเน้นงานค้ำบริการ เผยแพร่ และงานประชาสัมพันธ์ นอกจากนี้ ยังเป็นการขยายฐานภาษีออกไปในทางกว้างหรือเป็นการดึงผู้เสียภาษีที่ยังไม่ อยู่ในระบบให้เข้ามาสู่ระบบ และปรับปรุงฐานภาษีให้เหมาะสมและใกล้เคียงกับความเป็นจริงยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ส.พ.ท. แล้วหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับงานในขั้นตอนนี้ได้แก่ฝ่าย ประชาสัมพันธ์ สำนักเลขานุการกรมศูนย์ฝึกอบรมข้าราชการกรมสรรพากร สำนักงานสรรพากรจังหวัด และอำเภอ (กิ่งอำเภอ) โดยจะต้องทำหน้าที่ในการเผยแพร่ระเบียบและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวกับการชำระภาษีอากร แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในภาครัฐบาลและเอกชนให้เกิด ความรู้และความสามารถในการกรอกแบบแสดงรายการ ได้อย่างถูกต้องและสมบูรณ์ด้วยวิธีการดังกล่าวจะทำให้มีผู้เสียภาษีเข้ามาสู่ระบบมากขึ้น ทั้งยังจะเป็นการยกระดับความยินยอมในการชำระภาษีอากรให้แก่ประชาชนได้ทางหนึ่ง นอกจากนี้ยังจะเป็นการช่วยส่งผล ให้การทำงานในขั้นตอนต่อไปได้รับความรวดเร็วยิ่งขึ้นไปด้วย

นอกจากนั้น กรมสรรพากรยังเล็งเห็นความจำเป็นในการประหยัดเวลาของผู้เสียภาษี และเพื่อให้การใช้เลขประจำตัวผู้เสียภาษีเป็นไปอย่างถูกต้อง ดังนั้นกรมสรรพากร จึงได้มีการจัดส่งแบบแสดงรายการให้แก่ผู้เสียภาษีโดยตรงทางไปรษณีย์ ซึ่งได้เริ่มมาตั้งแต่ปีภาษี 2524 โดยได้มีการจัดส่งแบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ในเขต:

¹กรมสรรพากร, "การบริหารภาษีอากร," (กรุงเทพมหานคร: กรมสรรพากร, 2525), หน้า 8. (อักษรณ์).

กรุงเทพมหานคร และได้มีการเริ่มทดลองบ้างแล้วในจังหวัดรอบ ๆ ได้แก่ จังหวัดนนทบุรี สมุทรปราการ ปทุมธานี และจะไ้ขยายออกไปทั่วราชอาณาจักรในโอกาสต่อไป

2. งานกรรมวิธีแบบแสดงรายการ

เป็นงานที่ต้องดำเนินการต่อจากขั้นตอนที่ 1 ซึ่งได้แก่ การรับแบบแสดงรายการจากผู้เสียภาษีโดยจะขอยื่นแบบแสดงรายการ ใ้ที่กองคลัง กรมสรรพากรและที่ว่าการเขตต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร (ต่างจังหวัดขอยื่นใ้ที่อำเภอ หรือกิ่งอำเภอทุกแห่ง) จากนั้นจะมีการรับชำระภาษีสำหรับกรณีที่มีเงินภาษีต้องชำระเพิ่มเติม ต่อจากนั้นกองคลังและที่ว่าการเขตต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานครจะนำแบบแสดงรายการที่ได้รับส่งเข้ามายังกองกรรมวิธีแบบแสดงรายการ (ต่างจังหวัดจะส่งเข้ามาในรูปของการให้รหัสภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา การให้รหัสภาษีเงินได้นิติบุคคลและการให้รหัสภาษีถาวรค่า) เพื่อดำเนินการตรวจรับแบบแสดงรายการภาษีทุกประเภท แล้วลงทะเบียนรับแบบแยกเป็นรายเขตและให้ลำดับเลขที่ในแบบจัดแบบเข้าแฟ้ม ให้รหัสและตรวจทานรหัส ตรวจสอบแก้ไข และสอบถามข้อมูล รวมทั้งตรวจสอบแบบคืนภาษี และแบบประเมินเงินภาษีเพิ่มเติม แล้วนำมาบันทึกข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับกรุงเทพมหานคร (ในส่วนภูมิภาคขั้นตอนดังกล่าวเป็นหน้าที่ของสำนักงานสรรพากรจังหวัด) แล้วส่งแบบแสดงรายการพร้อมใบอนุมัติคืนภาษี ใ้กองหักภาษี ณ ที่จ่ายและคืนภาษี ส่วนที่ใ้รับการประเมินภาษีเพิ่มเติม จัดส่งไปยัง ส.พ.ท. เพื่อดำเนินการจัดส่งใ้แก่ผู้เสียภาษีต่อไป สำหรับแบบแสดงรายการที่ถูกต้องก็จะส่งไปยังฝ่ายเก็บรักษาแบบแสดงรายการ กองปฏิบัติการกลางใ้เก็บรักษาแบบในลักษณะของไมโครฟิล์มต่อไป

3. การตรวจสอบภาษีอากร¹

การตรวจสอบภาษีอากรเป็นขั้นตอนที่จะกระทำต่อเนื่องจากขั้นตอนที่ 2 กล่าวคือ การตรวจสอบภาษีอากรโดยทั่วไปจะกระทำหลังจากผู้เสียภาษีใ้ยื่นแบบแสดงรายการภาษีแล้ว เจ้าหน้าที่ซึ่งมีหน้าที่ในการวิเคราะห์ภาษีจะตรวจรายการที่กรอกในแบบแสดงรายการก่อนว่ามีรายการใ้ที่แสดงไว้ในลักษณะที่ไม่ถูกต้องหรือน่าสงสัย เช่น หักค่าใช้จ่าย ค่าลดหย่อนไม่ถูกต้อง คำนวณอัตราภาษีผิด หรือคำนวณกำไรสุทธิไม่ถูกต้อง คิคค่าเสื่อมราคาผิด เป็นต้น

¹ ศุภชัย วรรณกุล, ความรู้เกี่ยวกับภาษีสรรพากรและระเบียบ. (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรสาสน์, 2525), หน้า 99-101.

ในกรณีที่เห็นสมควรตรวจสอบก็จะส่งให้ผู้ตรวจสอบดำเนินการออกหมายเรียก ผู้เสียหายมาตรวจสอบใต้อาณัติของเจ้าพนักงานและเรียกเก็บภาษีต่อไป การตรวจสอบภาษีอากรมีวัตถุประสงค์ที่จะ เรียกเรื่องเอาเงินภาษีที่ยังเสียไว้ไม่ครบจำนวนหรือที่ยังขาดตกบกพร่องนั้นคืนมาให้แก่รัฐ โดยครบถ้วนตามจำนวนที่ควรต้องเสีย พร้อมด้วยเบี้ยปรับและเงินเพิ่ม เพื่อกระตุ้นเตือนให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากร ได้ยื่นชำระภาษีให้แก่รัฐบาลด้วยความสมัครใจ เพื่อเป็นการปราบปรามการหลีกเลี่ยงภาษีอากร เพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ผู้เสียภาษีอากรด้วยกัน เพื่อให้การบังคับจัดเก็บภาษีได้รับผลตามกฎหมายโดยทั่วถึงกัน เพื่อให้ทราบถึงช่องว่างหรือข้อบกพร่องของกฎหมายภาษีอากร เพื่อเป็นแนวทางพิจารณาปรับปรุงแก้ไขการจัดเก็บภาษีอากรให้เหมาะสมและรัดกุมยิ่งขึ้น เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีอากรแก่ประชาชนผู้เสียภาษี

ปัจจุบัน การวางแผนการตรวจสอบภาษี จะเป็นหน้าที่ของกองบริหารงานตรวจภาษีอากร ที่จะทำหน้าที่ในการกำหนดจำนวนประเภทธุรกิจที่จะตรวจสอบในปีหนึ่ง ๆ ว่า จะตรวจจำนวนเท่าใด ขนาดกิจการอย่างไร ตรวจสอบที่ไหน และหาข้อมูลได้จากที่ใด นอกจากนั้นจะบอกถึงวิธีดำเนินการ รวมทั้งพฤติการณ์ในการหลีกเลี่ยงภาษีในคดีด้วย นอกจากนั้นกองสืบสวนและประมวลหลักฐานก็มีหน้าที่ในการส่งข้อมูลของผู้เสียหายที่มีพฤติการณ์ในการหลีกเลี่ยงและหลบหลีกภาษี ทั้งจากการร้องเรียน จากบัตรสนเท่ห์ ตลอดจนจากหนังสือพิมพ์ เป็นต้น เมื่อสืบหาข้อมูลได้เพียงพอแล้ว เห็นว่า ผู้เสียหายมีพฤติการณ์ซึ่งควรออกหมายเรียกตรวจสอบข้อมูลดังกล่าวก็จะถูกส่งไปยังฝ่ายตรวจสอบเพื่อดำเนินการต่อไป

ก่อนที่เจ้าหน้าที่ตรวจสอบ จะดำเนินการออกหมายเรียกตรวจสอบไปยังผู้เสียหาย เจ้าหน้าที่จะดำเนินการหาข้อมูลเกี่ยวกับผู้เสียหาย จากแหล่งภายในและภายนอกทั้งบุคคลและเอกสาร ใ้คั้งนี้¹

1. แหล่งภายใน จากแบบแสดงรายการต่าง ๆ ทุกประเภทภาษีพร้อมด้วยบัญชีกำไรขาดทุน งบดุล เอกสารประกอบต่าง ๆ สำหรับปีภาษีปัจจุบัน หรือจากปีภาษีก่อน ๆ หรือจากแบบแสดงรายการอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กัน เช่นแบบแสดงรายการหัก ณ ที่จ่ายแบบแสดงรายการค่า เป็นต้น หรือจากสรรพากรเขตหรือจังหวัดอื่น หรือเอกสารข้อมูลและหลักฐานที่ส่วนราชการอื่นส่งมาให้หรือเอกสารหลักฐานที่เรียกมาตรวจสอบรายอื่น หรือจากข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ได้สลับครีบทั้งมา ส่วนวนการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ในปีที่แล้วมา

1

กรมสรรพากร, "การวิเคราะห์แบบแสดงรายการ," (กรุงเทพมหานคร: กรมสรรพากร, 2528), หน้า 1. (อักษำเนา).

2. แหล่งภายนอก จากหน่วยราชการด้วยกันเมื่อขอไป จากสมาคมการค้า และ อุตสาหกรรมต่าง ๆ บริษัท ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หรือเอกชนที่เกี่ยวข้อง จากการสอปปาก คำผู้เสียหายเองจากผู้กล่าวหาแจ้งความหรือมีกรณีพิเศษ จากข่าวสารสื่อมวลชนจากหน่วยงาน หรือที่จ่ายเงินต่าง ๆ เช่น กรมที่ดิน อำเภอ เทศบาล ธนาคาร

เมื่อเจ้าหน้าที่ดำเนินการหาข้อมูลของผู้เสียหายได้แล้ว ต่อจากนั้นจะดำเนินการ วิเคราะห์แบบแสดงรายการ ซึ่งถือว่าเป็นวิธีวิเคราะห์ภาษีตามประมวลรัษฎากรและระเบียบ สรรพากร ผู้วิเคราะห์จะดำเนินการเป็นชั้น ๆ ดังนี้¹

1. ตรวจสอบแบบแสดงรายการที่ยื่นไว้ถูกต้องครบถ้วนตามที่ประมวลรัษฎากรกำหนดไว้หรือไม่ เช่น ยื่นภายในกำหนดเวลาหรือไม่ มีหลักฐานอนุมัติให้ขยายเวลาหรือไม่ มีลายมือชื่อผู้ยื่นหรือไม่ เจ้าหน้าที่ผู้รับแบบได้ลงเลขที่รับแบบและวันเดือนปีไว้เรียบร้อยแล้วหรือไม่ หลักฐานที่ต้องยื่นพร้อมกับแบบ เช่น งบดุล บัญชีทำการ มีครบถ้วนหรือไม่ รอบ ระยะเวลาบัญชีตรงกับปีก่อนหรือไม่ การกรอกรายการถูกต้องหรือไม่

2. ตรวจสอบว่านิติบุคคลนั้น ๆ ได้ยื่นแบบตรงกับประเภทของธุรกิจภายใต้ข้อบังคับ และระเบียบของกรมหรือไม่

3. ตรวจสอบรายจ่ายที่นำมาถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษี ตามงบกำไรขาดทุน เช่น ภาษีเงินได้นิติบุคคลปีก่อน ๆ บริษัทได้นำมาถือเป็นรายจ่ายในการ คำนวณกำไรสุทธิแล้ว เมื่อยื่นแบบได้นำมาบวกกลับเป็นกำไร เพื่อหากำไรสุทธิที่ต้องเสียภาษี หรือไม่ รายจ่ายบริจาคการกุศลสาธารณะที่ลงบัญชีเป็นรายจ่ายนั้นเกินกว่าร้อยละ 1 ของ กำไรหรือไม่ รายจ่ายต่าง ๆ ที่ถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิ เพื่อเสียภาษีว่ามี รายการใบบาง ที่ต้องห้ามมิให้ถือเป็นรายจ่ายตามประมวลรัษฎากร มาตรา 65 ทวี การหัก ค่าเสื่อมราคาถูกต้องตรงตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาหรือไม่ เทียบยอดขายกับภาษี การค้าที่ชำระไว้ มีส่วนสัมพันธ์กับรายได้ที่ปรากฏในบัญชีทำการบัญชีกำไรขาดทุนหรือไม่ นายออกขายที่ต้องเสียภาษีการค้ากับรายรับในบัญชีทำการ บัญชีกำไรขาดทุนมาเทียบกันว่าตรง กันหรือไม่ ถ้าแตกต่างกันก็จะทำให้ทราบว่าอาจมีรายรับที่ต้องเสียภาษีการค้า โดยมีได้นำ มายื่นแบบแสดงรายการการค้า แต่ได้นำมารวมเป็นรายได้เพื่อหากำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงิน ได้นิติบุคคล ภูภาษีเงินได้นิติบุคคลหัก ณ ที่จ่าย กับยอดขายของกิจการนั้น ๆ ว่ามีรายได้ที่ มิได้นำมารวมเป็นรายได้เพื่อคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีบ้างหรือไม่

ข้อบกพร่องที่พบจากการวิเคราะห์แบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคล (ภ.ง.ด.50)¹

1. การหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด
2. การคำนวณค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาไม่เป็นไปตามส่วนเฉลี่ยแห่งระยะเวลาที่โคทรพย์สินนั้นมา
3. การหักค่าการกุศลเกินกว่าร้อยละ 1 ของกำไรสุทธิ
4. การนำรายจ่ายอันมีลักษณะเป็นการส่วนตัวและการให้โดยเสน่หามาหักเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิ
5. การจ่ายค่าบริวารหรือค่าบริการในส่วนที่เกินสมควร
6. การนำรายจ่ายอันมีลักษณะเป็นทุนมาหักเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิ
7. การนำภาษีเงินได้นิติบุคคลมาหักเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิ
8. การนำภาษีเงินได้ที่ถูกหักไว้ ณ ที่จ่ายของปีก่อน ๆ ไปเป็นเครดิตในการคำนวณ
9. การนำค่าปรับกรณีผิดสัญญาซึ่งรวมอยู่ในใบสำคัญแสดงการหักภาษี ณ ที่จ่ายมาเป็นเครดิตในการคำนวณ
10. การตัดบัญชีค่าหุ้นเกินมูลค่ามาเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิ

เมื่อเจ้าหน้าที่วิเคราะห์แบบแสดงรายการเสร็จสิ้นลงแล้ว ก็จะดำเนินการขออนุมัติออกหมายเรียก และส่งไปยังผู้เสียภาษีเพื่อให้ผู้เสียภาษีได้นำบัญชี เอกสาร หลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคำนวณงานของธุรกิจตามที่เจ้าหน้าที่ต้องการ มามอบให้เจ้าหน้าที่ ณ กรมสรรพากร หรือสำนักงานภาษีสรรพากรเขตพื้นที่ ในส่วนกลาง และสำนักงานสรรพากรเขต หรือสำนักงานสรรพากรจังหวัดในส่วนภูมิภาค และเจ้าหน้าที่จะไต่ถามให้มารับการไต่สวนตามนัดต่อไป หากพบว่าผู้เสียภาษีรายใดชำระภาษีไว้ไม่ถูกต้อง เจ้าหน้าที่ก็จะดำเนินการประเมินภาษี พร้อมทั้งเงินเพิ่มและเบี้ยปรับต่อไป.

4. การพิจารณาอุทธรณ์ภาษีอากร

การพิจารณาอุทธรณ์ภาษีอากร เป็นขั้นตอนที่มีความต่อเนื่องมาจากขั้นตอนที่ 3 โดยจะเกิดขึ้นในกรณีที่ผู้เสียภาษีเห็นว่าการประเมินของเจ้าพนักงาน ไม่ถูกต้อง ไม่เป็นธรรม ผู้เสียภาษีก็มีสิทธิที่จะร้องขอความเป็นธรรมในกรณีที่ผู้เสียภาษีไม่พอใจการประเมินของพนักงานประเมิน โดยการโต้แย้งขอให้ผู้มีอำนาจตามกฎหมายวินิจฉัยอุทธรณ์ เพื่อเพิกถอนหรือแก้ไข

1

เรื่องเดียวกัน, หน้า 5-6.

เปลี่ยนแปลงการประเมิน ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะดำเนินการอุทธรณ์ได้ 2 ขั้นตอน¹ คือ

ก. การอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์

ในกรณีที่เจ้าพนักงานผู้ทำการประเมิน มีสำนักงานตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์จะประกอบด้วย อธิบดีกรมสรรพากรหรือผู้แทน ผู้แทน กรมอัยการ และผู้แทนกรมการปกครอง หากเจ้าพนักงานประเมินผู้ทำการประเมินมีสำนักงานตั้งอยู่ในเขตจังหวัดอื่น คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์จะประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้แทน สรรพากรเขตหรือผู้แทน อัยการจังหวัดหรือผู้แทน สำหรับสถานที่รับคำอุทธรณ์ กรณีเจ้าพนักงานผู้ทำการประเมินมีสำนักงานตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จะยื่นอุทธรณ์ได้ ณ กองอุทธรณ์ภาษีอากร กรมสรรพากร และในกรณีที่เจ้าพนักงานผู้ทำการประเมินมีสำนักงานตั้งอยู่ในเขตจังหวัดอื่นให้ยื่น ณ สำนักงานสรรพากรเขตพื้นที่ หรือ สำนักงานสรรพากรจังหวัด ในการยื่นอุทธรณ์ผู้เสียหายจะต้องขอยื่นคำอุทธรณ์ภายใน 30 วัน นับแต่วันได้รับแจ้งการประเมิน หากยื่นอุทธรณ์เกินกำหนดเวลาแล้ว คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ จะให้ถือว่า การประเมินนั้นถูกต้องแล้ว และผู้เสียหายไม่มีสิทธินำคดีขึ้นสู่ศาล เสมือนกับว่าไม่มีกรอุทธรณ์ (ฎีกาที่ 1326/2512 และ ฎีกาที่ 489/2519)

การอุทธรณ์ไม่เป็นการทุเลาการเสียหาย กล่าวคือ เมื่อผู้เสียหายได้รับแจ้งการประเมินแล้ว จะต้องนำเงินไปชำระภายใน 30 วัน นับแต่วันได้รับแจ้งการประเมิน ถ้าผู้เสียหายไม่พอใจการประเมินก็มีสิทธิอุทธรณ์คัดค้านการประเมินได้ แต่การอุทธรณ์ไม่เป็นการทุเลาการเสียหาย ซึ่งหมายความว่า ผู้เสียหายอาจถูกยึดทรัพย์ขายทอดตลาด นำเงินมาชำระค่าภาษีอากรได้เว้นแต่จะได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมสรรพากร ให้รอคำวินิจฉัยอุทธรณ์หรือคำพิพากษาได้ (มาตรา 31 แห่งประมวลรัษฎากร) นอกจากนั้นผู้ยื่นอุทธรณ์ที่มีคำอยู่ในประเทศไทย หรือมีเหตุจำเป็นอันไม่สามารถปฏิบัติตามกำหนดเวลาได้ ก็อาจยื่นคำร้องต่ออธิบดีกรมสรรพากร ขอขยายเวลาการยื่นอุทธรณ์ออกไปตามความจำเป็นก็ได้

ข. การอุทธรณ์ต่อศาล

เมื่อคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ได้วินิจฉัยชี้ขาดอุทธรณ์แล้ว แต่ผู้อุทธรณ์ยังไม่พอใจในคำวินิจฉัย ผู้อุทธรณ์ก็มีสิทธิที่จะฟ้องต่อศาลได้ภายใน 30 วัน และถือคำวินิจฉัยของศาลเป็นที่สิ้นสุด

¹

ชวลิต หงสกุล, "การอุทธรณ์ภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร," สรรพากรสาร

5. การเร่งรัดภาษีอากรค้าง

ภาษีอากรค้าง จะเกิดขึ้นต่อเนื่องจากชั้นตอนที่ 2, 3 และ 4 กล่าวคือภาษีอากรที่ต้องยื่นแบบแสดงรายการจะถือเป็นภาษีอากรค้าง ตามมาตรา 12 แห่งประมวลรัษฎากร เมื่อไม่ชำระภาษีพร้อมกับการยื่นแบบแสดงรายการ นอกจากนั้นภาษีอากรที่มีการประเมินเรียกเก็บ หรือสั่งให้เสีย คือยื่นแบบแสดงรายการไม่ครบถ้วน หรือไม่ไต่ยื่นแบบแสดงรายการเลยจนถูกเจ้าพนักงานเรียกตรวจสอบไต่สวน จะถือว่าเป็นภาษีอากรค้าง เมื่อไม่ชำระภาษีอากรภายในกำหนดเวลาตามแบบแจ้งการประเมินหรือคำสั่งให้เสียเงิน การดำเนินการเกี่ยวกับการเร่งรัดภาษีอากรค้างถือเป็นหน้าที่โดยตรง ของสำนักงานสรรพากรอำเภอ โดยมีสำนักงานสรรพากรจังหวัดเป็นผู้ช่วยเหลือ ซึ่งมีกองบริหารงานเร่งรัดภาษีอากรค้าง เป็นหน่วยวางแผน ควบคุม และออกระเบียบเพื่อให้การเร่งรัดภาษีอากรค้าง ทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการดำเนินการเร่งรัดภาษีอากรค้างอำเภอจะต้องจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ค้างภาษีอากรขึ้น เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานจัดเก็บหนี้ภาษีอากร และเพื่อการสถิติในบัญชีค้างกล่าว จะมีชื่อ ภูมิลำเนา ประเภทหนี้ภาษีอากร ตั้งแต่เมื่อใด จำนวนเท่าไรของผู้ค้างภาษีอากรแต่ละคน ต่อจากนั้นก็ถึงขั้นตอนของการเร่งรัดจัดเก็บหนี้ภาษีอากรค้าง ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ขั้นตอน คือ

1. แจ้งให้ผู้เสียภาษีอากรทราบโดยส่งเจ้าหน้าที่ไปติดต่อกับตนเองว่าให้นำเงินไปชำระหรือเร่งรัดโดยวิธีส่งหนังสือทวงหนี้ โดยการส่งหนังสือแจ้งให้ผู้ได้รับแบบแจ้งการประเมิน (ผู้เสียภาษีอากร) ทราบเสียก่อนว่า มีหน้าที่ต้องเสียภาษีอากรประเภทใด ตามหลักฐานการประเมินเลขที่ใด เป็นเงินเท่าใด ต้องชำระภายในวันเดือนปีใด จึงเดือนมาให้นำเงินไปชำระหากไม่ชำระภายในกำหนดเวลาจะต้องเสียเงินเพิ่มอีกส่วนหนึ่งต่างหาก

2. แจ้งให้ผู้เสียภาษีอากรทราบโดยส่งเจ้าหน้าที่ไปติดต่อกับตนเองว่าให้นำเงินภาษีอากรที่ค้างไปชำระ หรือเร่งรัดโดยวิธีส่งบุคคลไปทวงหนี้ กล่าวคือ เมื่อผู้ค้างภาษีอากรได้รับหนังสือเตือนแล้วไม่มาติดต่อกับชำระภาษีโดยไม่ทราบเหตุผล จำเป็นจะต้องจัดส่งเจ้าหน้าที่ออกไปทำการเร่งรัดจัดเก็บ ณ ที่อยู่หรือสถานการค้าของผู้ค้างภาษีอากร หากเป็นภาษีอากรค้างรายใหญ่หรือรายที่มีปัญหา สมุห์บัญชีอำเภอต้องออกไปทำการเร่งรัดจัดเก็บด้วยตนเอง และถ้ามีอุปสรรคหรือข้อขัดข้องในการเร่งรัดจัดเก็บให้รายงานให้จังหวัดช่วยทำการเร่งรัดจัดเก็บ ซึ่งทางราชการได้วางระเบียบไว้ว่าภาษีอากรค้างรายใดเป็น

¹ ปริญญา อังกรานันท์, นพดล อัมกระจำง, การบริหารงานเร่งรัดจัดเก็บหนี้ภาษีอากรและการบัญชี. (กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์อักษรสาส์น, 2522), หน้า 23.

รายใหญ่จำนวนมากหรือผู้ค้างภาษีอากร เป็นผู้ใหญ่ในราชการให้หัวหน้ากองหรือ สรรพากรจังหวัด แล้วแต่กรณีไปจัดการเร่งรัดด้วยตนเอง แต่ถ้าเป็นรายย่อยก็ให้จัดแบ่งสายเจ้าหน้าที่ออกไปทำการเร่งรัด

3. คำเนิการตามกฎหมายกับผู้เสียภาษีอากร เพื่อจัดเก็บภาษีอากรค้าง ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลรัษฎากร หรือเร่งรัดโดยการยึดทรัพย์สินขายทอดตลาด กล่าวคือเมื่อได้ดำเนินการตามกฎหมายกับผู้ค้างภาษีอากร การเร่งรัดจัดเก็บหนี้ภาษีอากรค้างตามบทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากรเมื่อผู้ค้างภาษีอากรได้รับหนังสือเตือนแล้วไม่นำเงินภาษีอากรมาชำระให้ตามกำหนด แม้จะได้จัดส่งเจ้าหน้าที่ออกไปทำการเร่งรัดแล้วก็ยังไม่มาติดต่อขอชำระภาษีอากรที่ค้างให้เป็นทางเสร็จสิ้นไป โดยมีได้แจ้งเหตุชักข้อหรือขอคัดผ่อนปรนประการใด จำเป็นที่จะต้องดำเนินการตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ในเรื่องการสอบสวนทรัพย์สิน การยึดทรัพย์สิน และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน เพื่อนำเงินมาชำระหนี้ภาษีอากรต่อไป

6. งานบริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียภาษี

งานบริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียภาษี จะเป็นเครื่องมือที่สำคัญประการหนึ่งในการส่งเสริมให้ประชาชนได้ เกิดความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่สรรพากรในการชำระภาษีอากรให้ถูกต้องและครบถ้วน การดำเนินงานในขั้นตอนนี้จะสามารถยกระดับความสนใจในการเสียภาษีอากรของประชาชนให้เกิดขึ้นได้ นอกจากนั้นหากการดำเนินงานในขั้นตอนนี้สัมฤทธิ์ผลแล้ว ก็จะเป็นการลดภาระหน้าที่ในขั้นตอนต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นลงได้ กล่าวคือ กรมสรรพากรจะต้องมีการวางแผน และออกระเบียบคำสั่งที่จะเป็นการเอื้ออำนวยต่อความสะดวกที่ผู้เสียภาษีจะได้รับ เช่น การออกระเบียบ การใช้เช็คในการชำระภาษีอากร ซึ่งเป็นการช่วยลดภาระผู้เสียภาษีในการมายื่นแบบแสดงรายการในวันใกล้หมดระยะเวลาการคืนภาษีอากรโดยการนำเข้าบัญชีเงินฝากของผู้ขอคืน มีการอำนวยความสะดวกในการตรวจแบบให้เป็นกรณีพิเศษสำหรับผู้ที่ยื่นแบบเป็นจำนวนมาก มีการให้คำแนะนำในการกรอกแบบแสดงรายการ มีการตอบปัญหาภาษีอากร มีการตีความกฎหมายหรือระเบียบที่ผู้เสียภาษีไม่เข้าใจ มีการจัดเตรียมเอกสารคำอธิบายในการกรอกแบบแสดงรายการให้ผู้เสียภาษีได้ศึกษาค้นคว้าเอง มีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงกำหนดเวลาในการยื่นแบบแสดงรายการทางโทรทัศน เช่น การจัดทำภาพยนตร์การ์มีเลขบัตรประจำตัวผู้เสียภาษี และกำลังดำเนินการจัดทำภาพยนตร์ประชาสัมพันธ์เรื่อง การยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาครึ่งปี เป็นต้น

ในด้านการให้ความรู้แก่ผู้เสียภาษี กรมสรรพากรได้ดำเนินงานในโครงการประชาสัมพันธ์ทางปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนให้ผู้เสียภาษีเกิดความสำนึกในหน้าที่การเสียภาษีอากรโดยความสมัครใจ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้มีความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีอากรตามประมวลรัษฎากรอย่างถูกต้อง ซึ่งจะช่วยให้การจกเก็บภาษีอากรดำเนินไปก็ด้วยดี มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย เพื่อชี้แจงปัญหาข้อข้องใจต่าง ๆ ของผู้เข้ารับการประชุมสัมพันธ์ และเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีของผู้เข้ารับการประชุมสัมพันธ์ต่อหน่วยงานสรรพากร สำหรับผู้เข้าร่วมประชุมในครั้งนี้ ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่การเงินสังกัดกระทรวง ทบวง กรม รัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่จากสำนักงานสอบบัญชี และผู้สอบบัญชีรับอนุญาต เจ้าหน้าที่จากบริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล เจ้าหน้าที่จากมูลนิธิและสมาคมและเจ้าหน้าที่จากโรงเรียนเอกชน และขยายออกไปในส่วนภูมิภาค บางจังหวัดซึ่งอยู่ในท้องที่สำนักงานสรรพากร เขต 1 - 9 สำหรับโครงการที่จะดำเนินการเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เสียภาษีต่อไปก็คือ โครงการชำระภาษีผ่านธนาคารพาณิชย์ ซึ่งอยู่ในระหว่างการศึกษา โครงการทดลองงานกรรมาวิธีแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหัก ณ ที่จ่ายโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว ทั้งจะเป็นการอำนวยความสะดวกแก่หน่วยงานที่ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์อีกด้วย เป็นต้น

กระบวนการบริหารภาษีอากรของกรมสรรพากรตั้งที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ในทางปฏิบัตินั้นยังมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนที่สลับซับซ้อนมาก แต่เนื่องจากมิได้เป็นการศึกษาเรื่องหนึ่งเรื่องใดโดยเฉพาะ ในการอธิบายจึงเป็นไปในลักษณะกว้าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการดำเนินงานของกรมสรรพากรว่ามีขั้นตอนในการปฏิบัติงานอย่างไร เท่านั้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย